

Integratie en participatie vergunninghouders

Gemeente Hardinxveld-Giessendam

Wethouder: G.K.C. Baggerman

Zaaknummer: 052315491

Documentnummer: 052350261

Datum: 23 augustus 2016

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	3
2. Context.....	4
3. Uitgangspunten.....	7
4. Lokale opgaven.....	8
5. Domein-overstijgende aanpak.....	16
6. Financiën.....	20
Bijlage 1: Actieoverzicht.....	21
Bijlage 2: Maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject.....	22

1. Inleiding

Door de recente (burger)oorlogen in het Midden- Oosten en Afrika is de afgelopen tijd een grote stroom vluchtelingen op gang gekomen. Het aantal asielaanvragen in 2015 is landelijk meer dan verdriedubbeld ten opzichte van 2013. Tegelijkertijd kent Nederland een lange traditie van opvang van vluchtelingen.

De verhoogde instroom stelt Rijk en gemeenten voor een grote uitdaging. Om deze situatie het hoofd te bieden is op 27 november 2015 het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom gesloten. Hierin hebben het kabinet en de decentrale overheden afspraken gemaakt om de problemen die voortvloeien uit de verhoogde asielinstroom, gezamenlijk op te lossen. Uitgangspunt van dit akkoord is een sluitende aanpak voor de hele keten (opvang, huisvesting, integratie en werk). Aansluitend op dit bestuursakkoord is op 28 april 2016 een uitwerkingsakkoord gesloten, waarin ook een financiële doorvertaling is gemaakt.

We willen dat vergunninghouders zo snel mogelijk zelfstandig en volwaardig en gezond meedoen, werken of naar school gaan en hun bijdrage leveren aan de lokale samenleving: blijven is meedoen.¹ Om de integratie en participatie succesvol te laten verlopen is inzet nodig van veel partijen. Natuurlijk van de vergunninghouder zelf, maar ook van maatschappelijke partners, vrijwilligers en de gemeente. Wanneer we vanaf dag één investeren in integratie en participatie, vergroot dit de kans dat de vergunninghouder volwaardig deel kan nemen op de arbeidsmarkt.

De veranderende context vraagt om een nieuwe en verscherpte integratie-aanpak. Maar vooral om een gezamenlijke aanpak, die wordt ondersteund door alle betrokken partijen. Een succesvolle (lokale) integratie is tenslotte een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom is deze notitie opgesteld met behulp van ideeën, suggesties en wensen van onze maatschappelijke partners. Er zijn gesprekken gevoerd met de volgende partijen: Vluchtelingenwerk, regio Zuidwest, Servanda Stichting Welzijn, Stichting Omnivera GWZ, Werk-Leerbedrijf Avres, Consortium Rivas Zorggroep/Careyn (jeugdgezondheidszorg), bedrijfskern Hardinxveld-Giessendam, Werkgroep Kerk en vluchteling, stichting WMO-platform Hardinxveld-Giessendam, politie, sociaal team, onderwijs en vergunninghouders zelf. Alle partijen spelen op dit moment al een belangrijke rol (groot of klein) in de integratie van vergunninghouders. Tegelijkertijd is het asielveld nog volop in ontwikkeling. Nadere uitwerking is soms nodig, keuzen gemaakt en afspraken worden vastgesteld. Daarbij worden we in ons handelen gericht door de kaders die in deze notitie worden vastgesteld.

Leeswijzer

Deze notitie start in hoofdstuk 2 met een schets van de context. Wat zijn de kenmerken van de huidige asielinstroom, hoe ontwikkelt de stroom zich en wat betekent dit voor huisvesting in Hardinxveld-Giessendam. Met dit vertrekpunt beschrijft hoofdstuk 3 de Hardinxveld-Giessendamse kaders: wat zijn onze lokale uitgangspunten voor begeleiding en integratie van vergunninghouders. Vanuit deze kaders gaat hoofdstuk 4 in op de doelstellingen en resultaten die we willen bereiken en geeft een beschrijving van het plan van aanpak. In hoofdstuk 5 brengen we de samenhang van de verschillende thema's in beeld; het gaat om het realiseren van een domein-overstijgende aanpak. Ook wordt in dit hoofdstuk de rolverdeling van partijen op hoofdlijnen beschreven. Hoofdstuk 6 sluit af met een financieel overzicht.

¹ Motto van het landelijke Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom.

2. Context

2.1 Historisch perspectief

Nederland vangt van oudsher asielzoekers op. In de afgelopen decennia liep het aantal asielaanvragen per jaar sterk uiteen. In 1994 werden tijdens de Joegoslavië crisis ca. 53.000 asielaanvragen gedaan en tot 2001 lag het aantal asielaanvragen voortdurend boven de 20.000. De jaren daarna gaven een forse daling te zien en het aantal asielaanvragen schommelde tussen de 10.000 en 15.000 per jaar.

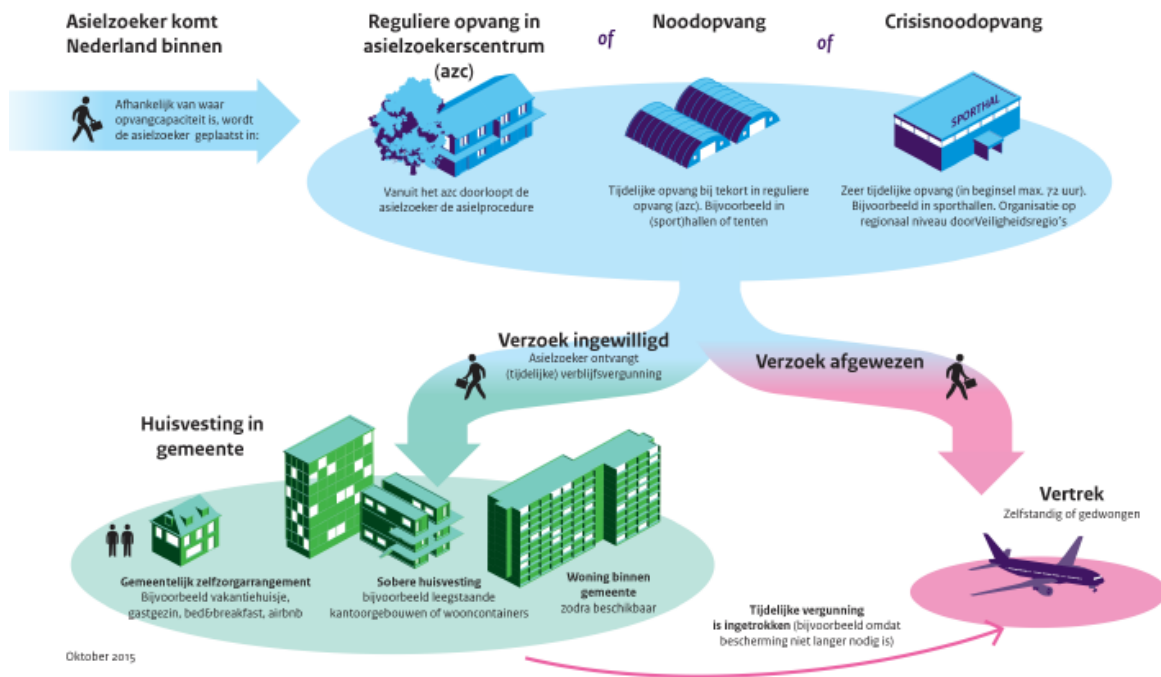
2.2 Huidige asielinstroom

Vanaf 2013 is als gevolg van de onrust in het Midden-Oosten en Noord-Afrika sprake van een steeds sterker stijgende lijn. In 2014 lag het aantal op ongeveer 30.000 en in 2015 was het aantal asielaanvragen gestegen naar 58.880.² De cijfers over het eerste halfjaar van 2016 laten weer een daling zien.³ De Syriërs vormen met 48% veruit de grootste groep in de reguliere opvang. Verder zijn er meer mannen dan vrouwen en zijn leeftijdscategorieën 18-29 en 30-39 relatief oververtegenwoordigd. Wat de toekomst betreft geeft dit echter een vertekend beeld: bij eerste asielaanvragen gaat het relatief vaak om (jonge) individuen en zullen er vanuit gezinshereniging in de komende periode ook nog nareizigers komen.

2.3 Asielprocedure in Nederland

Asielzoekers die Nederland binnenkomen moeten een procedure doorlopen voordat ze als vergunninghouders worden erkend. Het inwilligingspercentage op eerste asielaanvragen lag in de periode januari tot en met september 2015 rond de 70%. Voor asielzoekers uit Eritrea en Syrië ligt dat percentage rond de 90%.⁴

Figuur 1. Asiel- en huisvestingsprocedure in beeld

Bron: Ministerie van Veiligheid en Justitie, Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Nederlands Genootschap van Burgemeesters (2015). *Handreiking verhoogde asielinstroom t.b.v. het lokaal bestuur en betrokken partners*. Den Haag.

² www.vluchtelingenwerk.nl, laatst geraadpleegd op 11 juli 2016. Dit betreffen zowel eerste aanvragen, vervolgaanvragen en nareizigers.

³ www.vluchtelingenwerk.nl, laatst geraadpleegd op 11 juli 2016. Totaal aantal asielaanvragen over de 1^e helft van 2016 bedroeg 12.437.

⁴ Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2015). *De Staat van de Gemeenten 2015. Speciale editie vluchtelingen*. Den Haag.

Er zijn drie soorten opvang voor asielzoekers. De meest bekende zijn de asielzoekerscentra die vaak al jaren bestaan. Daarnaast bestaat er noodopvang en crisisnoodopvang waar asielzoekers kort verblijven. In het Bestuursakkoord is besloten de crisisnoodopvang uit te faseren. In de regio Alblasserwaard-Vijfherenlanden (AV) en de regio Drechtsteden zijn in 2015 diverse crisisnood- en noodopvangplekken gerealiseerd. Op dit moment is alleen in Gorinchem nog een grootschalige noodopvang (250+) actief. Recent is bekend geworden dat veel noodopvanglocaties in Nederland dichtgaan omdat er minder asielzoekers naar Nederland komen.⁵

2.4 Huisvesting vergunninghouders: landelijk beeld

Gemeenten hebben in Nederland de wettelijke taak om vergunninghouders te huisvesten. Vergunninghouders zijn asielzoekers die een verblijfsvergunning hebben gekregen en die vijf jaar in Nederland mogen blijven. Na vijf jaar bestaat de kans op een definitief verblijf. Elk halfjaar wordt per gemeente het aantal te huisvesten vergunninghouders vastgesteld. Dit aantal is gerelateerd aan het aantal inwoners van de gemeente.

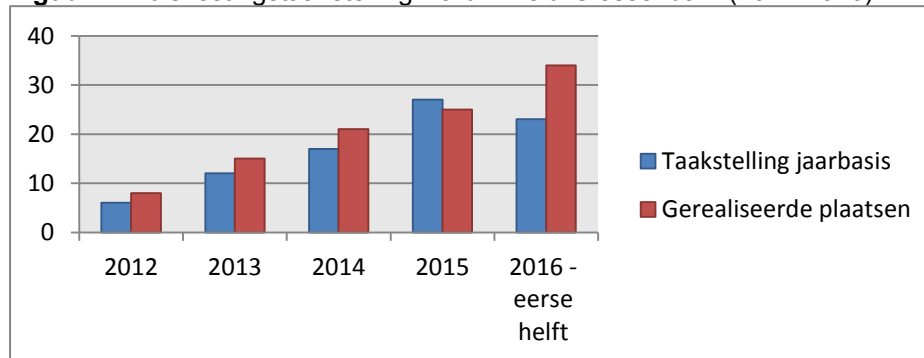
Tweemaal per jaar worden gemeenten door het Rijk geïnformeerd over het aantal vergunninghouders dat zij voor het komende half jaar moeten huisvesten. Het verleden laat zien dat gemeenten moeite hebben om het quota (of 'taakstelling') te behalen. In 2015 hebben de gemeenten gezamenlijk hun huisvestingstaakstelling niet behaald. Dit leverde een achterstand op van huisvesting van 3.400 (afgerond) vergunninghouders. Gemeenten hebben in het eerste half jaar van 2016 (1 januari tot 1 juli) een taakstelling van 20.000 vergunninghouders gekregen. In totaal moesten gemeenten dus woonruimte zoeken voor 23.400 vergunninghouders.⁶

In het eerste halfjaar van 2016 zijn in totaal 18.089 vergunninghouders gehuisvest.⁷ Dat betekent dat de meest recente taakstellingsperiode is geëindigd met een achterstand van 5.283 personen. De taakstelling voor de tweede helft 2016 betreft 23.000 vergunninghouders. Inclusief de achterstand gaat de taakstelling naar ruim 28.000 vergunninghouders.

2.5 Huisvesting vergunninghouders: lokaal beeld

De verhoogde landelijk asielinstroom brengt met zich mee dat onze gemeente in 2016 en 2017 fors meer vergunninghouders moet huisvesten dan voorheen. In onderstaande grafiek is te zien hoeveel vergunninghouders we jaarlijks (hebben) moeten huisvesten, afgezet tegen het aantal plaatsingen dat we ieder jaar hebben gerealiseerd (Figuur 2). Daarnaast is te zien hoe de vergunninghouders over de gemeente zijn verspreid (Figuur 3). Op het jaar 2015 na is het altijd gelukt om voldoende vergunninghouders te huisvesten en te spreiden, waarmee Hardinxveld-Giessendam de afgelopen jaren zich (bijna) altijd aan het beeld van achterstand heeft weten te onttrekken. Het is de wens van de gemeente om goed te blijven spreiden. Succesfactoren voor de geslaagde huisvesting zijn de profielen van de gekoppelde vergunninghouders (gezinnen en gezinshereniging), de hoogte van de mutatiegraad van woningen en de inspanning van de woningcorporatie.

Figuur 2. Huisvestingstaakstelling Hardinxveld-Giessendam (2012-2016)

⁵ Interview COA-bestuursvoorzitter Gerard Bakker. Telegraaf 28 juli 2016.

⁶ www.opnieuwthuis.nl, laatst geraadpleegd op 11 juli 2016.

⁷ www.opnieuwthuis.nl, laatst geraadpleegd op 11 juli 2016.

Figuur 3. Spreiding van vergunninghouders over de gemeente (2013-2016 - januari tot juli)⁸

Medio mei 2016 is de huisvesting in een stroomversnelling terecht gekomen. De AV-gemeenten (behoudens de gemeente Leerdam) hebben aan het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) het bod gedaan om de personen uit de noodopvang van Gorinchem ook (versneld) in de gemeenten te huisvesten. Dit vanuit het perspectief dat direct in de regio zelf met een goede integratie gestart kan worden.

Integratie

Tot nu toe is de aandacht in de gemeente voornamelijk uitgegaan naar de huisvesting van vergunninghouders. Dit heeft tot goede resultaten geleid. Tegelijkertijd dringt zich echter een tweede fundamentele beleidsopgave op, namelijk hoe vergunninghouders integreren in onze lokale samenleving. De gemeenteraad heeft in januari 2016 de motie "Lokale integratienotitie" aangenomen waarin het integratievraagstuk centraal staat, met expliciet aandacht voor taalbeheersing, normen en waarden, lokale gemeenschap en arbeidsmarktactivering. Door het opstellen van deze integratienotitie wordt ernaar gestreefd dat vergunninghouders sneller op eigen benen staan en een bijdrage leveren aan de (lokale) samenleving.

⁸ Dit overzicht betreft een momentopname van daadwerkelijke huisvesting in de gemeente. Mede als gevolg van verhuizingen kan het actuele beeld verschillen. Ter aanvulling: in 2015 zijn 11 woningen verhuurd aan vergunninghouders en in de eerste helft van 2016 23 woningen.

3. Uitgangspunten

Onderstaande uitgangspunten vormen het inhoudelijk kader voor de lokale integratie-aanpak.

1. **Het landelijke motto 'blijven is meedoen' wordt lokaal ingebed.** De inzet op het gebied van integratie is erop gericht vergunninghouders zo snel mogelijk zelfstandig, volwaardig en gezond te laten meedoen, werken of naar school te laten gaan en hun bijdrage te leveren aan de samenleving. Dit wordt concreet vormgegeven binnen de lokale context, waarbij expliciet aandacht wordt besteed aan kennis van de lokale cultuur.
2. **Er is sprake van een gelijk speelveld voor alle inwoners.** De oplossingen voor vergunninghouders (bijvoorbeeld op de huizen- en arbeidsmarkt) mag niet ten kosten gaan van andere inwoners. We willen de druk die er bestaat op de huisvesting en integratie van vergunninghouders benutten als hefboom om de bestaande knelpunten breed aan te pakken.
3. **Alle inwoners hebben gelijke rechten en plichten.** Vergunninghouders hebben dezelfde rechten en plichten als alle andere inwoners. Integratie betekent daarom inpassing in ons reguliere beleid. Toegang tot het sociaal domein verloopt via de reguliere toegangspartijen en voorzieningen. Wel zijn soms extra maatregelen of is een andere benadering nodig voor vergunninghouders om dat voor elkaar te krijgen.
4. **Maatwerk is leidend.** De vraag en ondersteuningsbehoefte van de vergunninghouder staat centraal. Dit vraagt om een gedifferentieerd aanbod en een op de persoon toegesneden aanpak. Huisvesting, maatschappelijke begeleiding en integratie wordt vanuit het perspectief van de vergunninghouder in samenhang opgepakt. Dit vraagt een domein-overstijgende aanpak en een soepel samenspel van verschillende partijen.
5. **Hoe vroeger hoe beter.**⁹ Dit betekent o.a. inzet op een parallelle aanpak (in plaats van een opeenvolgende aanpak) waarbij het leren van de taal, het volgen van een opleiding en (het vinden van) werk niet na elkaar, maar op hetzelfde moment plaatsvinden. Het mes snijdt hier aan twee kanten: de taal wordt sneller geleerd en het integratieproces wordt versneld.
6. **Taal als toegangspoort.** Beheersing van de Nederlandse taal is een cruciale voorwaarde voor deelname aan het maatschappelijk verkeer. Dit vraagt een structurele inbedding van taalontwikkeling. Daarom vormt taalontwikkeling een onderdeel binnen alle onderdelen van de aanpak.
7. **De kracht van de lokale gemeenschap staat centraal.** Van inwoners (vrijwilligers), maatschappelijke organisaties en het lokale bedrijfsleven wordt een actieve bijdrage gevraagd om de integratie van vergunninghouders tot een succes te maken.
8. **De aanpak moet op voldoende draagvlak onder inwoners rekenen.** Draagvlak onder inwoners en betrokken partijen is een voorwaarde voor een geslaagde en gezamenlijke aanpak. Aan dit draagvlak wordt actief gewerkt.
9. **De gemeente vervult een regierol.** De verantwoordelijkheid voor de uitvoering ligt bij het maatschappelijk voorveld. De gemeente stuurt voornamelijk op basis van resultaten en stelt de benodigde middelen ter beschikking.
10. **Een succesvol integratietraject vraagt een professionele aanpak.** Verantwoordelijkheden worden duidelijk belegd, er vindt heldere regievoering en plaats en er worden resultaatafspraken met betrokken partijen gemaakt.
11. **Er wordt geïnvesteerd in zowel oud- als nieuwkomers.** We investeren enerzijds in de vergunninghouders die hier nieuw worden geplaatst. Tegelijkertijd investeren we in de groep vergunninghouders die al langer zich in onze gemeenschap bevinden die nog onvoldoende zijn geïntegreerd.
12. **Uitvoering vindt plaats binnen de financiële kaders van rijksmiddelen.** Door het Rijk zijn diverse middelen ter beschikking gesteld aan gemeenten om de integratie vorm te geven. Deze middelen vormen het financiële kader van de lokale aanpak.

⁹ Sociaal en Cultureel Planbureau, Ministerie van Veiligheid en Justitie en Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (2015). *Geen tijd verliezen: van opvang naar integratie van asielmigranten*. Den Haag. Een Policy Brief met een pleidooi voor een zo'n vroeg mogelijk integratie van vergunninghouders.

4. Lokale opgaven

Integratie is ingebed in verschillende leefdomeinen van de vergunninghouder. Dit hoofdstuk bestrijkt deze leefdomeinen en formuleert per domein de gemeentelijke doelstelling en resultaten. Ook wordt aangegeven hoe dit behaald (plan van aanpak) en gemonitord wordt. In hoofdstuk 5 wordt de samenhang tussen de thema's en de rolverdeling tussen partijen in beeld gebracht.

4.1 Leefbaarheid en wonen

4.1.1. Maatschappelijke opgave

Op het gebied van wonen en integratie hebben de gemeente en Omnivera GWZ een convenant afgesloten.¹⁰ Intentie van dit convenant is de huisvesting van vergunninghouders op een dusdanige manier vorm te geven dat de taakstelling wordt gehaald zonder dat reguliere woningzoekenden daar ongewenste effecten van ondervinden. Daarnaast zijn op hoofdlijnen afspraken gemaakt om de leefbaarheid in de wijken te bevorderen. Om de wederzijdse kennismaking goed te laten verlopen, is het van belang dat mensen elkaar ontmoeten en leren kennen.

4.1.2. Wat willen we bereiken?

Doelstelling

Alle vergunninghouders in Hardinxveld-Giessendam wonen in leefbare en saamhorige wijken, samen met andere inwoners.

Resultaten

1. Het aantal meldingen op het gebied van leefbaarheid in de gemeente blijft gelijk.
2. De burens van vergunninghouders zijn geïnformeerd over de huisvesting van hun nieuwe burens en er heeft een onderlinge kennismaking plaatsgevonden tussen 0-4 weken.

4.1.3. Plan van aanpak

- *Er wordt een pilot Portiekgesprekken gestart.* In het kader van het verwerven van draagvlak onder inwoners in de wijk wordt er een pilot 'Portiekgesprekken' gestart.
- *Er wordt een pilot Housewarming gestart.* In het kader van leefbaarheid wordt een pilot 'Housewarming' gestart, gericht op kennismaking tussen vergunninghouders, burens en buurtbewoners.
- *Kennismaking tussen burens en vergunninghouder.* In het kader van wederzijdse kennismaking wordt gestimuleerd dat er tijdens de sleuteluitgifte van de woning een kennismaking plaatsvindt tussen de vergunninghouder (met begeleider) en de burens.
- *Tolk bij sleuteluitgifte.* In het kader van goede huisvesting is (indien nodig) een tolk aanwezig bij de sleuteluitgifte om de noodzakelijke huisregels in eigen taal toe te lichten.
- *Er wordt een integratiebijeenkomst georganiseerd.* Door voorlichting en ontmoeting investeren we ook in de ontvangende samenleving. In dit kader wordt er periodiek een interactieve integratiebijeenkomst georganiseerd. Hardinxveld-Giessendam presenteert zich aan de vergunninghouders en de vergunninghouders presenteren zich (inzet is in het Nederlands) aan de gemeenschap.
- *Signalen worden actief opgepakt.* Signalen op het gebied van leefbaarheid worden proactief opgepakt, o.a. door het volgen van de (lokale)media.
- *Langsgaan bij inwoners met zorgen.* In het kader van begrip en dialoog wordt bij omwonenden en inwoners met zorgen op het gebied van leefbaarheid langsgedaan, geluisterd en laten zien wat de gemeente met de input doet.
- *Deelname vergunninghouders aan Buurt Bestuurt.* Door het stimuleren van deelname van vergunninghouders aan Buurt Bestuurt wijkcomités wordt bijgedragen aan het bevorderen van de leefbaarheid in wijken.

¹⁰ Convenant Huisvesting Vergunninghouders voor de periode 2016-2018

- *Positieve resultaten delen met inwoners.* Positieve acties of resultaten op het gebied van leefbaarheid worden vanuit de gemeente met inwoners gedeeld.

4.1.4. Monitoring

Aan de hand van de volgende prestatie-indicatoren wordt de voortgang van de resultaten in beeld gebracht:

- Het aantal meldingen op het gebied van leefbaarheid.
- Het aantal kennismakingsgesprekken tussen vergunninghouder en burens tussen 0-4 weken.
- Resultaten pilot 'Portiekgesprekken' en pilot 'Housewarming'.
- Ervaringen en beleving betrokken partijen.

4.2 Veiligheid

4.2.1. Maatschappelijke opgave

Veiligheid gaat over het ervaren van (on)veiligheid en contact met elkaar, maar ook over normen en wettelijke regels. Voor vergunninghouders gelden dezelfde regels als voor ieder ander. Het kan voorkomen dat mensen door cultuurverschillen dingen anders doen dan we in Hardinxveld-Giessendam gewend zijn. De gemeente staat enerzijds voor de opgave om ruimte te bieden voor verschil en anderzijds een duidelijke norm te stellen.

4.2.2. Wat willen we bereiken?

Doelstelling

Alle vergunninghouders in Hardinxveld-Giessendam leven in een veilige omgeving, samen met andere inwoners.

Resultaten

1. De veiligheidsbeleving van inwoners blijft gelijk.
2. Het aantal meldingen van overlast/verstoringen openbare orde blijft gelijk.

4.2.3. Plan van aanpak

We hanteren de volgende uitgangspunten en keuzes op hoofdlijnen bij de aanpak:

- *Periodiek overleg tussen betrokken partijen.* In het kader van de openbare orde en veiligheid vindt periodiek afstemming plaats tussen betrokken partijen. Signalen worden in een vroegtijdig stadium uitgewisseld en er vindt opvolging plaats waar nodig. Ook vindt afstemming plaats over de wijze van benadering van de vergunninghouders, gezien hun specifieke achtergrond.
- *Vergunninghouders nemen deel aan een verkeersexamen.* Vergunninghouders in de leeftijd van de basisschool nemen deel aan het reguliere verkeersexamen via de school. Voor vergunninghouders boven deze leeftijd wordt een apart verkeersexamen opgezet. Deelname aan dit examen maakt onderdeel uit van het traject maatschappelijke begeleiding.

4.2.4. Monitoring

Aan de hand van de volgende prestatie-indicatoren wordt de voortgang van de resultaten in beeld gebracht:

- Resultaten veiligheidsbeleving tweejaarlijkse veiligheidsmonitor.
- Het aantal meldingen overlast/verstoringen openbare orde jaarlijkse gebiedsscan.
- Ervaringen en beleving betrokken partijen.

4.3 (Lokale) normen en waarden

4.3.1. Maatschappelijke opgave

Mensen die een vergunning krijgen om (voorlopig) in Nederland te blijven zijn hier over het algemeen nog maar kort en onbekend met de hier geldende wetten, regels en gebruiken, zoals de vrijheid van meningsuiting en de gelijkheid tussen man en vrouw. Ook is men niet bekend met de lokale cultuur van Hardinxveld-Giessendam, zoals het maritieme karakter, het bloeiende verenigingsleven en de zondagsrust. Integreeren betekent weten hoe we in Hardinxveld-Giessendam met elkaar samenleven.

4.3.2. Wat willen we bereiken?

Doelstelling

Alle vergunninghouders in Hardinxveld-Giessendam zijn bekend met de (lokale) normen en waarden en zijn wegwijz in de (lokale) samenleving.

Resultaten

1. Iedere vergunninghouder doorloopt binnen anderhalf jaar na plaatsing succesvol het traject van maatschappelijke begeleiding op maat.
2. Iedere vergunninghouder van 18 jaar en ouder ondertekend binnen zes maanden na plaatsing de participatieverklaring.

4.3.3. Plan van aanpak

- *Intensivering traject maatschappelijke begeleiding.* Intensivering, uitbreiding en professionalisering van de maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders.¹¹
- *Kennismaking lokale samenleving.* Er komt meer nadruk te liggen op kennismaking met en wegwijz worden in de lokale samenleving door:
 - Rondleidingen met een maatje waarbij de vergunninghouder geïntroduceerd wordt in de lokale samenleving.
 - Workshops over diverse leefdoelgebieden (zoals verkeersveiligheid, dagbesteding, rechten en plichten van de bijstand etc.) waarbij lokale partijen een inbreng leveren.
- *Workshops participatieverklaringstraject.* Er worden workshops georganiseerd voor kennisoverdracht van de vier kernwaarden die in de participatieverklaring centraal staan: vrijheid, gelijkwaardigheid, solidariteit en participatie.¹²
- *Participatieverklaringstraject actief stimuleren.* Om vrijblijvendheid te voorkomen krijgt het participatieverklaringstraject vooruitlopend op landelijke wetgeving een verplichtend karakter. Indien de vergunninghouder niet binnen een half jaar het traject doorloopt volgt een meldingsplicht bij de sociale dienst.¹³ De sociale dienst ziet toe op naleving van het inburgeringstraject en kan in het uiterste geval een korting op de bijstandsuitkering opleggen.¹⁴
- *Werkmethodiek evalueren.* Met vergunninghouders zelf wordt regelmatig geëvalueerd of de aanpak/gehanteerde werkmethode effectief is.

4.3.4. Monitoring

Aan de hand van de volgende prestatie-indicatoren wordt de voortgang van de resultaten in beeld gebracht:

- Het aantal vergunninghouders dat binnen anderhalf jaar het traject maatschappelijke begeleiding succesvol heeft doorlopen.
- Het aantal vergunninghouders dat na zes maanden de participatieverklaring heeft ondertekend.
- Ervaringen en beleving betrokken partijen.

¹¹ Zie hoofdstuk 5 voor een uitwerking omtrent dit punt.

¹² Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid stelt dat bij de participatieverklaring kennis gemaakt moet worden met de Nederlandse kernwaarden door middel van een workshop en ondertekening van de participatieverklaring.

¹³ In geval van niet-verwijtbaarheid kan worden afgeweken van de norm.

¹⁴ Voor de wetwijziging is het ondertekenen van de landelijke participatieverklaring niet verplicht en kunnen derhalve op basis van de huidige Wet inburgering geen sancties worden opgelegd. Vanaf de inwerkingtreding van de wetwijziging (2017) zijn er sancties verbonden aan het verwijtbaar niet volgen van het participatieverklaringstraject.

4.4 Zorg en gezondheid

4.4.1. Maatschappelijke opgave

Vergunninghouders hebben vanwege hun achtergrond mogelijk een verhoogd risico op (psychische) gezondheidsklachten. Om complexe zorgvragen op de (middel)lange termijn te voorkomen is het van belang in te zetten op goede toegang en kwaliteit van zorg en preventieve maatregelen op het gebied van gezondheid en zorg. Daarbij is het goed om te realiseren dat zorg en preventie niet los kunnen worden gezien van de inspanningen op het gebied van scholing, werk en maatschappelijke begeleiding. Een stevige maatschappelijke positie draagt ook bij aan het voorkomen van zorgvragen.

4.4.2. Wat willen we bereiken?

Doelstelling

Kinderen van vergunninghouders groeien gezond en veilig op in Hardinxveld-Giessendam en alle vergunninghouders wonen zo zelfredzaam als mogelijk.

Resultaten

1. De gezondheidssituatie van vergunninghouders is binnen vier maanden na plaatsing in beeld.

4.4.3. Plan van aanpak

We hanteren de volgende uitgangspunten en keuzes op hoofdlijnen bij de aanpak:

- *Gezondheidssituatie vergunninghouders zo snel mogelijk in beeld brengen.* Om mogelijke (complexe) hulpvragen en gezondheidsrisico's zo vroeg mogelijk in beeld te krijgen, worden vergunninghouders binnen vier maanden na plaatsing bezocht door het sociaal team. Dit maakt onderdeel uit van een bredere intake/screening. Er worden (indien nodig) afspraken vastgelegd in het persoonlijk ondersteuningsplan. Ook kwetsbare 'oudkomers' worden bezocht.
- *Gezondheidssituatie kinderen zo snel mogelijk in beeld brengen.* In asielzoekerscentra/noodopvang vindt een eerste screening plaats van de kinderen 0-19. Eventuele vaccinaties worden daar gegeven.¹⁵ Er wordt een digitaal dossier opgemaakt dat meekomt naar de lokale Jeugdgezondheidszorg (JGZ)-arts in de gemeente. Het digitaal dossier van de JGZ zal bij toestemming van de cliënt worden gedeeld met het sociaal team.
- *Gezondheidszorg (lokaal) toegankelijk en vindbaar maken.* Het is van groot belang dat vergunninghouders die in de gemeente komen wonnen de weg naar de lokale voorzieningen (o.a. huisartsen, fysiotherapeuten, tandartsen, verloskundige zorg) weten te vinden. Hierin speelt de maatschappelijke begeleiding een belangrijke rol. Dit gebeurt o.a. door de rondleidingen en de workshops.
- *Aandacht voor signalering en zorg in het kader van traumaverwerking.* Er wordt extra aandacht besteedt (bijvoorbeeld in de vorm van trainingen) aan kennis op het gebied van signalering en verwerking van trauma's.

4.4.4. Monitoring

Aan de hand van de volgende prestatie-indicatoren wordt de voortgang van de resultaten in beeld gebracht:

- Het aantal vergunninghouders dat vier maanden na plaatsing door het sociaal team is bezocht.
- Het aantal casussen vergunninghouders dat in de periode na vier maanden in beeld blijft bij het sociaal team.
- Ervaringen en beleving betrokken partijen.

¹⁵ Volwassenen krijgen in Centrale Opvanglocatie Ter Apel een tuberculosecheck.

4.5 Onderwijs en taal

4.5.1. Maatschappelijke opgave

Onderwijs en het leren van de Nederlandse taal zijn de eerste stappen op weg naar een snelle integratie en participatie. Kinderen van vergunninghouders hebben dezelfde rechten en plichten op het gebied van onderwijs als alle andere inwoners. Dit betekent dat kinderen van vijf tot zestien jaar leerplichtig zijn.¹⁶ Voor veel kinderen van vergunninghouders geldt dat zij onderwijs hebben genoten in het land van herkomst. Dit betekent in de meeste gevallen dat de taal de grootste belemmering vormt om direct volledig aan het reguliere onderwijsproces deel te nemen.

In onderstaande tabel is het aantal kinderen van vergunninghouders in de verschillende onderwijscategorieën weergegeven. Dit betreft uitsluitend de nieuwe instroom van het betreffende jaar; in dit overzicht is dus geen rekening gehouden met doorstroom van leerlingen.

Categorie	2013	2014	2015	2016 ¹⁷	totaal
0-3	1	1	0	1	3
4-11 (primair onderwijs)	1	3	4	7	15
12-18 (voortgezet onderwijs)	1	6	3	4	14
<i>Totaal</i>	3	10	7	12	32

4.5.2. Wat willen we bereiken?

Doelstelling

Alle vergunninghouders in Hardinxveld-Giessendam spreken de Nederlandse taal en leerplichtigen volgen onderwijs.

Resultaten

1. Alle leerplichtige vergunninghouders volgen uiterlijk drie maanden na plaatsing passend (taal)onderwijs in de nabije omgeving.
2. Alle kinderen van 2-4 jaar zijn binnen drie maanden na plaatsing actief toegeleid naar VVE.

4.5.3. Plan van aanpak

We hanteren de volgende uitgangspunten en keuzes op hoofdlijnen bij de aanpak:

Voorschoolse educatie

- *Actieve toeleiding naar voor- en voerschoolse educatie (VVE).* Kort na plaatsing in de gemeente vindt er intake/huisbezoek plaats. Op basis van de geldende criteria (zoals thuistaal en opleidingsniveau ouders) vindt een indicatie en actieve toeleiding naar VVE plaats. In het nieuwe VVE-beleidsplan wordt rekening gehouden met toerusting van VVE-locaties. Daarnaast krijgt VVE een plek in het traject maatschappelijke begeleiding (net zoals inschrijving school/huisarts etc.).
- *Ouderbetrokkenheid vergroten.* Ouders worden via het reguliere VVE-beleid actief betrokken bij de ontwikkeling van hun kind, waardoor de effecten van VVE effectiever zijn. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het verstrekken van materialen aan ouders, om thuis de ontwikkeling van het kind op te pakken.

Primair onderwijs

- *Kinderen van vergunninghouders nemen zoveel en zo snel mogelijk deel aan het reguliere onderwijsproces.* Kinderen in de leeftijd van het basisonderwijs worden aangemeld op de dichtstbijzijnde passende school. De profielen van alle scholen worden helder benoemd en

¹⁶ Jongeren die na hun 16e nog geen startkwalificatie (havo, vwo of mbo niveau 2 of hoger) hebben, zijn tot hun 18e kwalificatieplichtig en moeten derhalve tot die tijd onderwijs volgen.

¹⁷ Cijfers over eerste halfjaar 2016.

voorgelegd aan ouders en kind. Door kinderen zoveel mogelijk aan het reguliere onderwijs te laten deelnemen wordt de integratie bespoedigd.

- *Er wordt een lokale taalklas opgericht.* Vanwege het toenemend aantal kinderen van vergunninghouders op sommige scholen is de huidige ondersteuning in de klas onvoldoende. Daarom wordt lokaal een taalklas ingericht voor kinderen in het primair onderwijs die extra taalonderwijs nodig hebben (waaronder kinderen van vergunninghouders). De taalklas is bedoeld voor kinderen die de Nederlandse taal onvoldoende beheersen om direct aan het regulier onderwijs deel te nemen. Uitgangspunt is dat kinderen een aantal dagdelen deelnemen aan de taalklas en daarnaast (deels) regulier onderwijs blijven volgen.
- *Onderlinge kennisuitwisseling faciliteren.* Door scholen worden materialen en kennis over ondersteuning van leerlingen actief uitgewisseld. Hiertoe wordt de overlegstructuur van de lokale educatieve agenda (LEA) benut.
- *Er vindt inzet plaats op spreiding van leerlingen.* Spreiding van leerlingen zorgt ervoor dat sommige scholen niet bovenmatig belast worden. In de overlegstructuur van de LEA worden hierover afspraken gemaakt. Overigens blijft de keuzevrijheid van ouders voorop staan.
- *Korte lijnen onderwijs en sociaal team.* Bij de intake van het sociaal team wordt bij gezinnen ook de brugfunctionaris gezin meegenomen. De brugfunctionaris vormt de schakel naar het onderwijs.

Voortgezet onderwijs

- *Plaatsing kinderen middelbare schoolleeftijd op ISK.* Vergunninghouders in de middelbare schoolleeftijd (van 12-18 jaar) kunnen terecht bij een Internationale Schakelklas (ISK) in Gorinchem of Dordrecht. De ISK is voor leerlingen van vergunninghouders die de taal nog onvoldoende beheersen om regulier onderwijs te volgen. Zij volgen een programma van maximaal twee jaar, waarbij intensief taalonderwijs wordt aangeboden. Op deze manier worden leerlingen voorbereid op doorstroom naar het regulier onderwijs.
- *Extra inspanning indien nodig.* Voor leerlingen voor wie na afloop van het ISK maar vóór instroom in regulier onderwijs een extra taalinspanning nodig is, wordt bekeken of de lokale taalklas kan worden benut.

Taalondersteuning voor volwassenen

- *Zo snel mogelijke deelname aan inburgeringstraject.* Volwassen vergunninghouders volgen het verplichte inburgeringstraject. Binnen drie jaar moet het traject zijn afgerond (voor analfabeten vijf jaar). De taal leren is één van de onderdelen van dit traject. In dit kader wordt een aantal dagdelen per week taalonderwijs gevolgd.
- *Continuering taalcafé.* Er is een lokaal taalcafé opgezet, met als doel het aanbieden van extra taalondersteuning. De activiteiten worden gecontinueerd en bekend gemaakt onder de doelgroep. Het oefenen van de taal in de praktijk wordt onderdeel van het maatje waarbij de vergunninghouder geïntroduceerd wordt in de lokale samenleving (zie ook 4.3.3.).
- *Taal oefenen in praktische setting.* Taal krijgt een plek in de rondleidingen met een maatje waarbij de vergunninghouder geïntroduceerd wordt in de lokale samenleving.

4.5.4. Monitoring

Aan de hand van de volgende prestatie-indicatoren wordt de voortgang van de resultaten in beeld gebracht:

- Het aantal absoluut verzuim onder leerplichtige vergunninghouders.
- Het bereik VVE onder kinderen van 2-4 jaar (deelnamepercentage t.o.v. indicatie).
- Het aantal leerplichtige vergunninghouders per school.
- Ervaringen en beleving betrokken partijen.

4.6 Arbeidsparticipatie

4.6.1. Maatschappelijke opgave

Voor een snelle integratie is het vinden van werk van groot belang. Werk brengt met zich mee dat men beschikt over een zinvolle dagbesteding, sociale contacten, voldoende inkomsten, persoonlijke ontwikkelingsmogelijkheden en toekomstperspectief. Veel vergunninghouders hebben een ongunstige arbeidsmarktpositie. Zij hebben een moeizame start en lopen de achterstand langzaam in. Op dit moment vindt toeleiding naar arbeid plaats na een succesvol afgerond inburgeringstraject. Dit kan in het uiterste geval drie jaar duren. Hiermee gaat veel kostbare tijd verloren. Landelijke cijfers laten zien dat van alle asielgerechtigden ongeveer 46% betaald werk heeft en dat 39% afhankelijk is van een bijstandsuitkering.¹⁸ Dat betekent dat als deze trend zich doorzet, we een forse stijging van het aantal mensen in de bijstandsuitkering kunnen verwachten. Dit heeft niet alleen gevolgen op de korte en middellange termijn, namelijk grotere uitgaven aan de bijstand, maar heeft ook gevolgen op de lange termijn, namelijk een belemmering in het integratieproces van vergunninghouders en hun kinderen.

4.6.2. Wat willen we bereiken?

Doelstelling

Alle vergunninghouders in de gemeente Hardinxveld-Giessendam participeren (betaald of onbetaald).

Resultaten

1. Alle vergunninghouders zijn binnen zes maanden gescreend op participatiemogelijkheden en hebben een persoonlijk ondersteuningsplan waarin een arbeidsprofiel is beschreven.
2. Alle vergunninghouders hebben binnen 1,5 jaar kennisgemaakt met een vorm van werk (betaald of onbetaald, structureel of op projectbasis).
3. De groep 'bemiddelbaren' heeft binnen 1,5 jaar een vorm van betaald werk verricht.¹⁹

4.6.3. Plan van aanpak

We hanteren de volgende uitgangspunten en keuzes op hoofdlijnen bij de aanpak:

- *Vroege screening op arbeid.* Er vindt op zo kort mogelijke termijn (uiterlijk na zes maanden) een screening van de vergunninghouder plaats op participatiemogelijkheden: opleiding, taalniveau, werkervaring etc. Dit inzicht kan worden benut om sneller naar (betaald) werk toe te leiden.
- *Arbeidsprofiel als onderdeel persoonlijk ondersteuningsplan.* Arbeidsparticipatie en toeleiding naar werk (van vrijwilligerswerk tot betaald werk) vormt een belangrijk onderdeel van het op te stellen persoonlijk ondersteuningsplan van de vergunninghouder. De participatiemogelijkheden (en wensen) worden hierin betrokken.
- *Snelle en betere arbeidsmatching.* Nieuwe vergunninghouders voeren na een half jaar een gesprek met de sociale dienst. Op basis van de screening en arbeidsprofiel wordt per persoon bekeken welke vervolgstap wenselijk en mogelijk is en vindt waar mogelijk toeleiding naar werk plaats.
- *Inzet op maatschappelijke participatie als opstap naar arbeidsparticipatie.* Betaald werk is niet voor alle vergunninghouders direct haalbaar. Daarom wordt ingezet op maatschappelijke participatie als opstap naar betaald werk. Onder maatschappelijke participatie wordt verstaan: vrijwilligerswerk en oriëntatie- en werkervaringsplaatsen.²⁰ Er wordt ingezet om zowel 'nieuwe' als 'oude' vergunninghouders maatschappelijk te laten participeren. O.a. door:
 - Het principe 'vergunninghouder helpt vergunninghouder' (door met name vergunninghouders die hier al langer zijn in te zetten als lokale gids of taalmaatje);

¹⁸ Het totaal aantal vergunninghouders over alle jaren in de bijstand in Hardinxveld-Giessendam bedraagt per 1 juli 2016: 68. Mede vanwege verhuizingen kan dit aantal niet worden afgezet tegen het totaal aantal gehuisveste vergunninghouders om tot betrouwbare percentages te komen.

¹⁹ Vergunninghouders worden bij de sociale dienst ingedeeld in een reguliere trede-indeling. Deze loopt van trede 1 t/m 5. Bemiddelbaren wordt in dit kader gelijkgesteld aan de mensen in trede 5 (het dichtstbij de arbeidsmarkt).

²⁰ Avres: Oriëntatieplaatsen zijn gericht op oriëntatie op beroep en arbeidsmarkt. De nadruk ligt op leren en ontwikkelen, niet op productie. Werkervaringsplaatsen zijn gericht op werkervaring opdoen en het werken in een arbeidsrelatie, gericht op een reguliere arbeidsovereenkomst.

- Een lokale trekker aan te stellen die verantwoordelijk is voor werving en matching van maatschappelijke participatieplekken bij lokale en regionale ondernemers, instellingen, verenigingen en de gemeente. Dit gebeurt in samenwerking met betrokken partijen.
- *Stimuleren van de eigen verantwoordelijkheid van vergunninghouders.* Vergunninghouders hebben dezelfde plichten als andere inwoners om te pogen in hun eigen onderhoud te voorzien. Door middel van een workshop wordt uitgelegd wat de sociale dienst is en wat vergunninghouders kunnen verwachten en wat er van hen wordt verwacht.

4.6.4. Monitoring

Aan de hand van de volgende prestatie-indicatoren wordt de voortgang van de resultaten in beeld gebracht:

- Het aantal vergunninghouders dat binnen zes maanden gescreend is op participatiemogelijkheden en een arbeidsprofiel is opgesteld.
- Het aantal vergunninghouders dat binnen 1,5 jaar kennis heeft gemaakt met een vorm van werk (betaald of onbetaald, structureel of op projectbasis).
- Het aantal bemiddelbaren dat binnen 1,5 jaar een vorm van betaald werk heeft verricht.
- Het aantal vergunninghouders in de bijstand .
- Ervaringen en beleving betrokken partijen.

5. Domein-overstijgende aanpak

In de vorige hoofdstukken is integratie 'uitgesmeerd' over verschillende leefdomeneinen. Een belangrijk uitgangspunt is dat er wordt gewerkt vanuit een gezamenlijk aanpak, waarin het ontwikkelpad en de ondersteuningsbehoefte van de vergunninghouder centraal staat. Succesvolle integratie vereist daarom een effectieve samenwerking tussen de lokale domeinen en een nieuwe manier van denken en doen bij de maatschappelijke partijen. In dit hoofdstuk beschrijven we de samenhang tussen de domeinen.

5.1 Domein-overstijgend in werkwijze

We kiezen ervoor om de leefdomeneinen te laten samenkomen in het persoonlijk ondersteuningsplan van de vergunninghouder. Dit doen wij omdat het perspectief en de ontwikkelopgave in onze integratie-aanpak centraal staat. Het plan geeft enerzijds inzicht in de persoonlijke wensen en mogelijkheden en anderzijds bevat het een aantal verplichte integratie-elementen die voor alle vergunninghouders gelijk is. Een professional bewaakt de voortgang van dit plan, volgens het principe één gezin, één plan, één regisseur.

De volgende elementen zijn onderdeel van het ondersteuningsplan:

- uitvoering praktische zaken ('de basis op orde')
- monitoring op voortgang inburgeringstraject
- monitoring op voortgang participatieverklaringstraject
- intake/screening op psychische- en gezondheidsproblemen
- intake/screening op arbeidsmogelijkheden, opleiding, taalniveau
- persoonlijke ontwikkeldoelen (uitmondend in een CV)
- voortgang afspraken op overige leefdomeneinen
- lokaal wegwijs maken
- resultaatafspraken instrument participatieladder²¹

5.2 Domein-overstijgend in samenwerking

Samenwerking tussen de gemeente, het maatschappelijk voorveld en inwoners is cruciaal. Alleen in goede samenwerking kunnen we vergunninghouders nieuwe kansen bieden. Het hanteren van een inhoudelijke integrale aanpak vraagt een andere werkwijze van maatschappelijke partners, inwoners en de gemeente.

In ieder geval tot en met 2017 kiezen we voor een samenspel van partijen waarbij één regievoerder verantwoordelijk is voor een groot deel van de maatregelen, namelijk de persoonlijke begeleiding van vergunninghouders. De gemeente maakt met deze partij resultaatafspraken (zie onderstaand schema). De regievoerder maakt op haar beurt werkafspraken met andere (lokale) maatschappelijke partners voor uitvoering van onderdelen van de aanpak. De regievoerder organiseert samen met de gemeente een netwerkstructuur om deze samenwerking (nog meer) vorm en inhoud te geven. De regievoerder betreft tijdig partijen uit deze structuur, schaaft af waar het kan en schaaft op waar het moet.

Er vindt dossiervorming plaats op basis van het persoonlijk ondersteuningsplan, dat tevens kan dienen als overdrachtsdocument richting een opvolgende partij indien nodig ('warme overdracht').

5.3 Rolverdeling partijen

Hieronder wordt de rolverdeling van de belangrijkste partijen beschreven. Voor een gedetailleerd overzicht van verantwoordelijkheden verwijzen we naar bijlage 1.

²¹ De participatieladder bevat zes treden: [1] isolement, [2] contacten buitenshuis, [3] deelname aan georganiseerde activiteiten, [4] onbetaald werk, [5] betaald werk met ondersteuning en [6] betaald werk. Wij hanteren het instrument niet trapsgewijs (van stap 1, naar stap 2, naar stap 3 etc.) maar parallel. Zo draagt bijvoorbeeld het hebben van onbetaald werk [stap 4] bij aan het verkrijgen van contacten buitenshuis [stap 2].

Gemeente

De gemeente is verantwoordelijk voor de monitoring en sturing op de resultaten. Dit gebeurt op basis van de prestatie-indicatoren. Bij elk domein is gekozen voor één of meerdere kwantitatieve indicatoren. Dit is het meten van de voortgang op basis van cijfers. Daarnaast is bij elk onderdeel de kwalitatieve indicator 'ervaringen en beleving betrokken partijen' opgenomen. Dit is bedoeld om het verhaal achter de cijfers te vernemen. Er kunnen namelijk meerdere oorzaken ten grondslag liggen aan een cijfermatige ontwikkeling. In gesprek met betrokken partijen wordt het beeld van de voortgang zo compleet mogelijk gemaakt.

Onderdeel van het monitoringsproces zijn voortgangsrapportages en –gesprekken met de regievoerder en andere uitvoerders. De gemeente is verantwoordelijk voor de sturing op de uitvoering. Hiertoe worden resultaatafspraken gemaakt met de betreffende partijen. De gemeente beoordeelt of de regievoerder de partijen uit het lokale netwerk voldoende betreft bij de uitvoering. Periodiek (eens per half jaar) wordt de voortgang in beeld gebracht en vindt hierover het gesprek plaats tussen de gemeente en de regievoerder.

Regievoerder

De regievoerder is hoofdverantwoordelijk voor de uitvoering van de volgende onderdelen:

- Traject maatschappelijke begeleiding
- Participatieverklaringstraject²²
- Monitoring trajecten maatschappelijke en participatieverklaring (incl. rapportage richting de gemeente). Minimaal eens per half jaar levert de regievoerder een voortgangsrapportage op, als basis voor het voortgangsoverleg met de gemeente. In deze voortgangsrapportage dient de regievoerder in ieder geval het volgende op te nemen:
 - Ervaringen van netwerkpartijen;
 - Beeld van wat er goed gaat en wat er (nog) niet goed gaat, inclusief verbeterpunten;
 - Voortgang op resultaatafspraken;
 - Toelichting op nieuwe initiatieven;
 - Een activiteitenverslag op hoofdlijnen;
 - Een financiële verantwoording (op jaarbasis);
 - Ontwikkelingen en trends.
- Benutten en uitbouwen lokale netwerkstructuur

Voor de overige acties is de regie op de uitvoering belegd bij een afzonderlijke professionele partij zoals in het overzicht aangegeven.

Het is de taak van de regievoerder om alle partijen te verbinden, te ondersteunen, en hun ideeën en initiatieven goed op elkaar te laten aansluiten. De regievoerder treedt op als de spreekbuis richting de gemeente. De regievoerder bundelt de inzet van de verschillende partijen en formuleert een overkoepelend plan. De gemeente financiert dit plan.

Netwerkpartijen

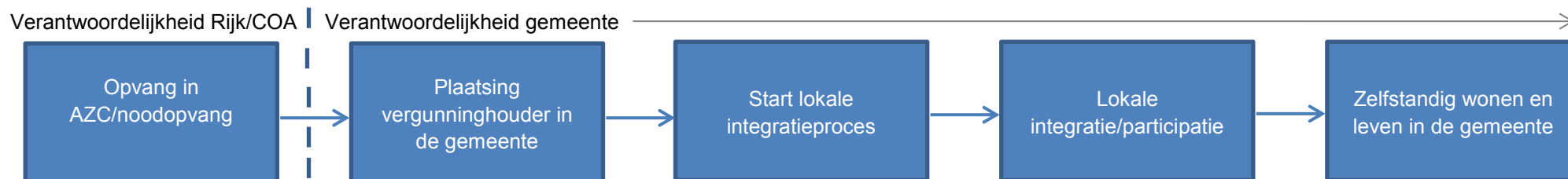
Naast de regievoerder zijn er andere (regionale en lokale) partijen die een belangrijke rol spelen in de integratie-aanpak. Van deze partijen vragen we actieve medewerking en een initiatiefrijke houding, om in gezamenlijkheid onderdelen van de aanpak concreet vorm te geven en uit te voeren.

Werkgroep kerk en vluchteling

De werkgroep 'kerk en vluchteling' vormt het knooppunt van partijen uit het lokale netwerk. Hier ontmoeten regievoerder, professionele en vrijwilligersorganisaties elkaar. De werkgroep vormt het centrale platform voor ideeënuitswisseling, onderlinge afstemming en het uitvoeren van acties.

²² Zie bijlage 2 voor overzicht van de trajecten.

Onderstaand schematisch overzicht geeft de belangrijkste stappen weer vanaf de plaatsing van een vergunninghouder in de gemeente tot het moment van integratie/participatie.

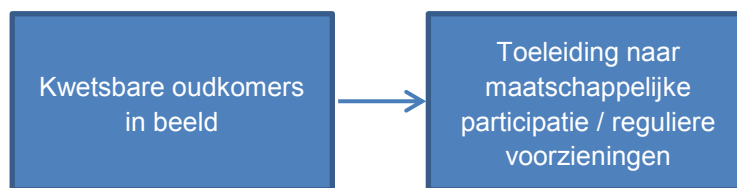
<i>Periode:</i>	< 12 maanden in NL	0-3 maanden in gemeente	3-6 maanden in gemeente	6-15 maanden in gemeente	> 15 maanden in gemeente
<i>Acties:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Gezondheidsscreening (vaccinaties) - Eerste taalonderwijs 	<ul style="list-style-type: none"> - Sleuteluitgifte - Traject coaching en vestiging - Start inburgeringstraject 	<ul style="list-style-type: none"> - Participatieverklaringstraject - Integrale intake/screening als basis voor persoonlijk ondersteuningsplan - Start traject maatschappelijke begeleiding 	<ul style="list-style-type: none"> - Traject maatschappelijke begeleiding. O.a.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ gerichte toeleiding naar onderwijs en (vrijwilligers)werk; ▪ deelname workshops met (lokale) maatschappelijke instellingen; ▪ nadere kennismaking met (in)formele organisaties; ▪ wegwijs worden in de lokale samenleving. - Domein-overstijgende regievoering op persoonlijk ondersteuningsplan 	<ul style="list-style-type: none"> - Warme overdracht traject maatschappelijke begeleiding naar lokale partijen/voorzieningen (sociaal team, Avres etc.)
<i>Resultaat:</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Uitstroom uit AZC (asielzoekers die in aanmerking komen voor een tijdelijke verblijfsvergunning stromen uit naar een gemeente) 	<ul style="list-style-type: none"> - De basis op orde (praktische zaken zoals uitkering, bijzondere bijstand, inrichting huis etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Profiel en ondersteuningsbehoefte vergunninghouder in beeld - Rechten en plichten integratie bekend bij vergunninghouder - Afronding participatieverklaringstraject 	<ul style="list-style-type: none"> - Niet meer in isolement - Contacten buitenshuis - Betrokken bij georganiseerde activiteiten - Betrokken bij (onbetaald) werk - Wegwijs in lokale voorzieningen 	<ul style="list-style-type: none"> - Afronding inburgeringstraject (binnen 3 jaar) - Zelfstandig wonen, leven en participeren - Kwetsbaren zijn in beeld bij (lokale) partijen

Maatwerk

5.4 Oplossen knelpunten oudkomers

Voor alle nieuwe vergunninghouders die in onze gemeente geplaatst worden, is de eerder beschreven aanpak van toepassing. In de afgelopen jaren zijn er reeds vergunninghouders geplaatst. Deze vergunninghouders hebben een traject van maatschappelijke begeleiding doorlopen. Voor een deel van deze groep geldt dat dit traject niet heeft geleid tot volwaardige zelfredzaamheid en participatie in de (lokale) samenleving. In dit traject 'oude stijl' was minder oog voor de maatschappelijke integratie en participatie, mede vanwege het feit dat de rijksmiddelen voor maatschappelijke begeleiding lager waren. Zoals in de uitgangspunten benoemd, willen we ons als gemeente daarom niet 'blind staren' op de nieuwe vergunninghouders die in onze gemeente geplaatst worden maar zeker ook investeren in de mensen die hier al langer woonachtig zijn. Daarbij ligt de focus op maatschappelijke participatie en het wegnemen van belemmeringen bij kwetsbare vergunninghouders. Toeleiding naar werk krijgt vorm binnen het reguliere traject (sociale dienst). Indien zich specifieke ondersteuningsvragen voordoen, moet toeleiding naar de juiste voorzieningen plaatsvinden. We onderscheiden twee stappen: 1. het in beeld brengen van de betreffende doelgroep en 2. toeleiden naar maatschappelijke participatie.

<i>Periode:</i>	> 15 maanden in gemeente	Zolang als nodig
<i>Acties:</i>	- Vergunninghouders die al langer in de gemeente wonen zonder werk/dagbesteding en/of met een ondersteuningsbehoefte in beeld brengen	- Screening (indien nog niet gebeurd) - Toeleiding naar maatschappelijke participatie - Toeleiding naar reguliere voorzieningen (afhankelijk van ondersteuningsbehoefte)
<i>Resultaat:</i>	- Vergunninghouders die onvoldoende participeren zijn in beeld	- Volwaardige participatie

6. Financiën

Bij het opstellen van dit financieel hoofdstuk beschrijven we wat tot nu toe bekend is. Daarbij hanteren we het bestuurs- en uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom als leidraad. Op dit moment is er nog onduidelijkheid over de financiële impact op de gemeentefinanciën van het uitwerkingsakkoord. Het is daardoor niet mogelijk om de afspraken uit het akkoord goed te wegen. Het Rijk heeft aangegeven bij de septembercirculaire te komen met de doorrekening van de middelen naar gemeenten. Pas dan lukt het om concreet inzichtelijk te maken welke middelen beschikbaar komen. In dit hoofdstuk gaan we op hoofdlijnen in op de verwachte beschikbare middelen, de verdeling van de gelden en de duur van de bekostiging.

6.1 Beschikbare middelen

De volgende budgetten worden door het Rijk aan gemeenten ter beschikking gesteld:

- Met ingang van 2016 krijgen gemeenten structureel een aanvullend bedrag voor maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders. Tot en met 2015 was uitsluitend een specifieke uitkering van € 1.000,- per vergunninghouder beschikbaar. Dit bedrag is verhoogd tot € 2.370,- per nieuw binnenkomende vergunninghouder (16+ jaar).
- Met ingang van 2016 krijgen gemeenten via het partieel accres een zogenoemde decentralisatie-uitkering voor asielinstroom. Dit budget is vrij besteedbaar. De middelen zijn incidenteel voor 2016 en 2017.
- Gemeenten ontvangen over 2016 en 2017 een gebundelde uitkering (BUIG) om daarmee te de uitkeringen in het kader van de Participatiewet te financieren.
- Gemeenten ontvangen in 2016 en 2017 extra participatiemiddelen om daarmee de kosten voor begeleiding naar werk te financieren.
- Gemeenten ontvangen middelen voor de impuls en toolkit voor preventie en gezondheidsbevordering. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de VNG komen met een plan over de inzet van gelden.

In het Uitwerkingsakkoord is beschreven dat de meeste van deze middelen volgens de formule 'geld volgt vergunninghouder' worden uitgekeerd. De formule houdt in dat de gemeenten extra geld krijgen per gerealiseerde vergunninghouder die wordt gehuisvest. Het risico bestaat dat bij het niet halen van de taakstelling een deel van de (vaste) kosten niet kan worden gedekt.

6.2 Verdeling middelen

Het is de inzet om het traject van maatschappelijke begeleiding (incl. participatieverklaringstraject) te financieren vanuit de middelen voor maatschappelijke begeleiding. Middelen vanuit het partieel accres worden ingezet om de overige lokale maatregelen te bekostigen. Daarnaast wordt een vergroot beroep gedaan op reguliere begrotingsposten, zoals het onderwijsachterstandenbeleid en de Wmo. Avres doet een beroep op de middelen voor (bijzondere) bijstand en de bekostiging voor de begeleiding naar werk.

6.3 Duur bekostiging

Het Rijk gaat ervan uit dat gemeenten incidenteel (hoofdzakelijk 2016 en 2017) kosten maken voor de begeleiding van vergunninghouders. Zoals het er nu uitziet, zal een deel van de extra middelen na 2017 aflopen. De verwachting is dat vergunninghouders ook na 2017 ondersteuning nodig hebben om te integreren in onze samenleving.

6.4 Extra ambtelijke capaciteit

Het is voor de gemeentelijke organisatie (zowel ambtelijk als bestuurlijk) van belang te anticiperen op de meerjarige, verhoogde asielinstroom. De huidige ambtelijke inzet is onvoldoende om het uitvoeringsprogramma uit te voeren en tot een goede borging te komen. Daarom is ter aanvulling op de huidige formatie een extra inzet van ongeveer 0,2 fte noodzakelijk.

Bijlage 1. Actieoverzicht

Actieoverzicht Beleidsnotitie 'Integratie en participatie vergunninghouders gemeente Hardinxveld-Giessendam'

Thema	Actie	Actiehouder	betrokken partijen	Inzet gemeentelijke middelen	Frequentie/looptijd
Leefbaarheid en wonen	Pilot Portiekgesprekken	Omnivera GWZ	Omnivera GWZ, Servanda, Vluchtelingenwerk, gemeente	p.m.	okt-16
	Pilot Housewarming	Omnivera GWZ	Omnivera GWZ, Servanda, Vluchtelingenwerk	n.v.t.	sep-16
	Kennismaking met burens bij sleuteluitgifte	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, Omnivera GWZ	n.v.t.	doorlopend
	Tolk bij sleuteluitgifte	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, Omnivera GWZ	Decentralisatieuitkering Verhoogde Asielinstroom	doorlopend
	Organiseren integratiebijeenkomst	Werkgroep Kerk en vluchteling	Gemeente, Vluchtelingenwerk, Bibliotheek AanZet, Werkgroep Kerk en vluchteling	Gemeentelijke middelen (voorziening, facilitair)	jaarlijks
	Signalen actief oppakken	Gemeente	Gemeente, politie, Omnivera GWZ	Binnen bestaande formatie	doorlopend
	Langsgaan bij inwoners met zorgen	Gemeente	Gemeente, Omnivera GWZ, Vluchtelingenwerk	Binnen bestaande formatie	doorlopend
	Deelname vergunninghouders Buurt Bestuurt	Gemeente	Gemeente, Servanda	n.v.t.	dec-16
	Positieve resultaten delen met inwoners	Gemeente	Gemeente, werkgroep kerk en vluchteling, Omnivera GWZ, Vluchtelingenwerk, Servanda	Binnen bestaande formatie	doorlopend
Veiligheid	Periodiek overleg betrokken partijen	Gemeente	Gemeente, Omnivera GWZ, politie, sociaal team	Binnen bestaande formatie	per kwartaal
	Verkeersexamen 12+ opzetten	Gemeente	Gemeente, politie, buurtpreventie, Vluchtelingenwerk	Decentralisatieuitkering Verhoogde Asielinstroom	halfjaarlijks
Normen en waarden	Intensivering traject maatschappelijke begeleiding	Gemeente	Gemeente, Vluchtelingenwerk	Middelen maatschappelijke begeleiding	okt-16
	Kennismaking lokale samenleving	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, Servanda, Werkgroep Kerk en vluchteling	Middelen maatschappelijke begeleiding	okt-16
	Workshops traject participatieverklaring	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, gemeente	Middelen maatschappelijke begeleiding	okt-16
	Participatieverklaringstraject actief stimuleren	Gemeente	Gemeente, Aves, Vluchtelingenwerk	n.v.t.	okt-16
	Werkmethodiek evalueren	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, gemeente	Middelen maatschappelijke begeleiding	jaarlijks
Zorg en gezondheid	Gezondheidssituatie in beeld	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, gemeente, sociaal team	Decentralisatieuitkering Verhoogde Asielinstroom	doorlopend
	Gezondheidssituatie kinderen in beeld (overdracht dossier JGZ)	Sociaal team	Sociaal team, Rivas Zorggroep	n.v.t.	doorlopend
	Gezondheidszorg lokaal toegankelijk	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, Servanda, Werkgroep Kerk en vluchteling	Middelen maatschappelijke begeleiding	okt-16
	Aandacht signalering en verwerking trauma's	Gemeente	Gemeente, huisartsen, sociaal team, Dienst Gezondheid en Jeugd	Decentralisatieuitkering Verhoogde Asielinstroom	doorlopend
Onderwijs en taal	Toeleiding naar VVE	Rivas Zorggroep	Rivas Zorggroep, peuteropvang, Vluchtelingenwerk	n.v.t.	doorlopend
	Ouderbetrokkenheid vergroten	Gemeente	Gemeente, peuteropvang	Gemeentelijke middelen (OAB)	doorlopend
	Snelle inschrijving onderwijs voor kinderen	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, scholen	Middelen maatschappelijke begeleiding	doorlopend
	Oprichting lokale taalklas	Gemeente	Gemeente, scholen	Gemeentelijke middelen (OAB)	jan-17
	Kennisuitwisseling tussen scholen	Scholen	Scholen, gemeente	n.v.t.	doorlopend
	Spreading leerlingen	Scholen	Scholen, gemeente, Vluchtelingenwerk	n.v.t.	doorlopend
	Korte lijnen onderwijs en sociaal team	Gemeente/sociaal team	Gemeente/sociaal team, onderwijs	n.v.t.	doorlopend
	Plaatsing kinderen ISK	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, onderwijs	n.v.t.	doorlopend
	Plaatsing kinderen 12-18 jaar lokale taalklas (indien nodig)	Gemeente	Gemeente, scholen	Gemeentelijke middelen (OAB)	jan-17
	Snelle deelname inburgeringstraject	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, Aves	n.v.t.	doorlopend
	Continuering taalcafé	Bibliotheek AanZet	Servanda, Bibliotheek AanZet	n.v.t.	doorlopend
Taal in praktische setting	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, Werkgroep Kerk en vluchteling, Servanda, gemeente	Middelen maatschappelijke begeleiding	okt-16	
Arbeidsparticipatie	Vroege screening op arbeid	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, Aves	Middelen maatschappelijke begeleiding	okt-16
	Arbeidsprofiel opstellen	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk	Middelen maatschappelijke begeleiding	okt-16
	Snelle matching op arbeid	Aves	Aves, Vluchtelingenwerk	n.v.t.	okt-16
	Inzet maatschappelijke participatie	Gemeente	Gemeente, Vluchtelingenwerk, Servanda, Aves, bedrijfskern Hardinxveld-Giessendam, kerken, verenigingen etc.	Decentralisatieuitkering Verhoogde Asielinstroom	jan-17
	Stimuleren eigen verantwoordelijk (rechten en plichten)	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk, Aves	Middelen maatschappelijke begeleiding	1-okt-16
Algemeen	Monitoring en sturing op uitvoering	Gemeente	Gemeente	Extra ambtelijke inzet (+ 0,2 fte)	okt-16

Bijlage 2. Maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject

In het bestuursakkoord is afgesproken dat door het Rijk en de VNG nadere condities worden opgesteld voor de uitvoering van de maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject. De maatschappelijke begeleiding moet de volgende elementen gaan bevatten:

- 1) Praktische hulp: Ondersteuning en coaching bij het regelwerk ten aanzien van wonen, zorg, werk, inkomen, verzekeringen, onderwijs en overige basisvoorzieningen en kennismaking met de lokale samenleving (bijvoorbeeld hulp bij inschrijvingen, aanvraag uitkering, openen bankrekening en betalen rekeningen, huur, verzekeringen, algemene levensbehoeften en praktische bewegwijzering in de buurt; weten waar gemeentehuis en politiebureau etc. zijn)
- 2) Hulp bij start inburgering: Informatie over het inburgeringstraject, praktische hulp bij het inschrijven voor een inburgeringscursus waar nodig.
- 3) Stimuleren van participatie en integratie: Begeleiding en coaching ten behoeve van een actieve en positieve inzet van de asielgerechtigde¹ om in de Nederlandse samenleving te kunnen participeren en kennismaking met lokale (maatschappelijke) organisaties, zoals buurthuizen, vrijwilligersorganisaties, bibliotheek, verenigingen, clubs en welzijnsorganisaties)
- 4) Uitvoering van het participatieverklaringstraject: Het verzorgen van een inleiding, nadere kennismaking met Nederlandse kernwaarden, waarin minimaal wordt aangesloten bij de begrippen en de tekst van de participatieverklaring (bijvoorbeeld d.m.v. een workshop en/ of gesprek over de Nederlandse kernwaarden en spelregels van circa een dagdeel) en het aanbieden van de landelijke participatieverklaring (in het Nederlands) ter ondertekening.

In onderstaand overzicht zijn de wettelijk verplichte onderdelen weergegeven van het traject maatschappelijke begeleiding en het participatieverklaringstraject weergegeven. Daarnaast is aangegeven hoe deze trajecten lokaal worden vormgegeven.

	Maatschappelijke begeleiding	Participatieverklaringstraject
Wettelijk verplichte onderdelen	<ul style="list-style-type: none"> - Praktische hulp - Hulp bij start inburgering - Stimuleren van participatie en integratie - Uitvoering van het participatieverklaringstraject 	<ul style="list-style-type: none"> - Workshop of gesprek van ca. een dagdeel over kernwaarden van de Nederlandse samenleving - Aanbieden ondertekening van de landelijke participatieverklaring in de Nederlandse taal
Lokale invulling	<ul style="list-style-type: none"> - Persoonlijke begeleiding bij praktische zaken (waaronder start inburgeringstraject) - (Arbeids)profiel en ondersteuningsbehoefte in beeld brengen - Persoonlijk ondersteuningsplan staat centraal - Maatje rondleidingen lokale samenleving incl. taalondersteuning - Workshops leefdomeinen 	<ul style="list-style-type: none"> - Workshop van 2 dagdelen over kernwaarden participatieverklaring door professionele gespreksleider (kennisoverdracht) - Ondertekenen participatieverklaring in het Nederlands
Regievoerende partij	Vluchtelingenwerk	Vluchtelingenwerk

Participatieverklaring

Welkom in Nederland!

Nederland is een democratie en een rechtsstaat. Dat betekent dat iedereen dezelfde rechten heeft, en dat iedereen zich aan dezelfde regels moet houden. In Nederland spelen de waarden vrijheid, gelijkwaardigheid en solidariteit een centrale rol. Met deze waarden hangen rechten samen waarop u een beroep kunt doen. Deze waarden kunnen alleen stand houden als iedereen actief bijdraagt aan de samenleving. Participatie is in Nederland heel belangrijk.

Vrijheid:

In Nederland mag iedereen denken, doen en zeggen wat hij wil. Dit betekent dat:

- iedereen zijn eigen mening mag uiten;
- iedereen een eigen geloof mag hebben en vrij is wel of niet te geloven;
- iedereen mag uitkomen voor zijn of haar eigen seksuele geaardheid;
- iedereen recht heeft op eigen keuzen en zelfstandigheid (zelfbeschikkingsrecht).

Hier zijn ook grenzen aan. Wat iemand doet of zegt mag nooit in strijd zijn met de wet. Je mag bijvoorbeeld niet discrimineren, aanzetten tot haat of oproepen tot vijandigheid.

Gelijkwaardigheid: In Nederland worden alle burgers gelijkwaardig behandeld. Discriminatie naar geslacht, geloof, afkomst of seksuele geaardheid wordt niet geaccepteerd.

Solidariteit: In Nederland zijn burgers samen verantwoordelijk voor de samenleving. Burgers hebben recht op een veilige leefomgeving, fatsoenlijke huisvesting, eerlijke arbeidsvoorwaarden en minimumloon bij werk, goed onderwijs en goede medische zorg. De overheid heeft de plicht mensen te beschermen tegen uitbuiting en ongelijke behandeling. Burgers moeten in principe in hun eigen levensonderhoud voorzien. Als dat niet op eigen kracht lukt, en er is niemand die kan helpen, dan biedt de overheid hulp.

Participatie: In Nederland vragen we alle burgers bij te dragen aan een prettige en veilige samenleving, bijvoorbeeld door te werken, naar school te gaan of door vrijwilligerswerk te doen. Dat kan in de wijk, op school of in een vereniging. Het spreken van de Nederlandse taal is hierbij essentieel.

Namens de gemeente _____, _____

Ik verklaar dat ik kennis heb genomen van de waarden en spelregels van de Nederlandse samenleving en dat ik ze graag zal helpen uitdragen. Ik verklaar dat ik actief een bijdrage wil leveren aan de Nederlandse samenleving en reken erop dat ik daarvoor ook de ruimte krijg van mijn medeburgers.

Naam:

Geboortedatum:

Handtekening: _____

Datum ____ - ____ - ____ , te _____